SZOCIALIZMUS ÉS GAZDASÁGI REND

Szocializmus

Készült: SaLa közreműködésével a Mesterséges Intelligenciával

TARTALOMJEGYZÉK

Bevezetés
1. A szocializmus főbb jellemzői
2. A munka szerinti elosztás
3. A termelt javak elosztása a kollektivizmusban
4. A szocialista társadalom megszervezése
5. Vállalkozás a szocializmusban
6. A szocializmus értékei
7. A kapitalista szocializmus
8. Kollektivizmussal a kizsákmányolás megszüntetésére
9. A gondolkodó ember
10. Politikai kisszótár

Bevezetés

Ez az írás nem törekszik a téma teljes körű, minden részletre kiterjedő bemutatására. Nem enciklopédikus szócikk vagy akadémiai értekezés, hanem sokkal inkább egy elméleti töprengés, gondolatébresztő felvetés a szocialista és kapitalista gazdasági rendszerek természetéről. A felvetett kérdések, fogalmak és összefüggések mélyebb, tudományos igényű kidolgozása, valamint a részletes történelmi és politológiai elemzés a megfelelő szakemberek feladata és dolga.

1. A szocializmus főbb jellemzői

A szocializmus alapvető sajátossága a kollektív tulajdonforma, amelyben a termelőeszközök közösségi tulajdonban vannak és működnek. A társadalom érdekében megvalósul a tervgazdálkodás, a munka szerinti elosztás, valamint a szocialista demokrácia, amely a valódi – gazdasági, politikai és társadalmi – egyenlőségen alapul. Ezeket a szocialista értékeket a kapitalizmusban lehetetlen megvalósítani. A kapitalista rendszer nem is törekszik ezek érvényesítésére, mivel a kollektív alapok kizárják a kizsákmányolást és az élősködést.

A szocializmus felépítéséhez ugyanakkor elengedhetetlen a termelőerők magas fejlettségi szintje. Működéséhez szükséges továbbá a tudományos világnézet elterjedése, a kollektivizmus, a szocialista erkölcs, a munka alapú elosztás, a valódi demokrácia, valamint a gazdasági válságok megelőzését biztosító tervgazdálkodás.

2. A munka szerinti elosztás

A munka szerinti elosztás alapvető feltétele a termelőerők olyan magas fejlettségi szintje, amely a társadalom minden tagja számára biztosítja, hogy saját munkájával megteremthesse a szükséges létfeltételeket (élelmet, ruházatot, lakhatást, egészségügyi ellátást, valamint a tanulás, a tudomány, a művészet, a sport és a pihenés lehetőségét), miközben a társadalom a rászorulók eltartására is képessé válik. Csak így szüntethető meg a létfeltételekért vívott kíméletlen élet-halál harc, amely a kapitalizmus alapját képezi.

Ez a változás önmagában még nem számolja fel az ellentéteket, de már kordában tarthatóvá és emberi módon kezelhetővé teszi azokat. A fejlődés során a létfeltételekért folytatott küzdelem fokozatosan alábbhagy, majd megszűnik, végül a kommunizmusban teljesen értelmetlenné válik.

3. A termelt javak elosztása a kollektivizmusban

A szocializmusban a javak kollektív termeléssel jönnek létre, ám a szükséglet szerinti elosztás még nem valósítható meg teljes körűen. Ennek oka, hogy a termelőerők ehhez még nem elég fejlettek, és az egyes emberek által végzett munka társadalmi értéke sem egyforma. Az alapellátás viszont már mindenki számára biztosítható. Ez az alapellátás lehetőséget ad a társadalom tagjainak a képességeik kibontakoztatására. A szocializmus így már átmenetet képez a pusztán ösztönös létezésből a tudatos, gondolkodó emberi létforma felé.

4. A szocialista társadalom megszervezése

A szocializmusban a munka szerinti elosztás a termelőerők magas szintjén már megvalósítható. Ehhez szükség van a tudományos világnézetre, az azon alapuló tudatos cselekvésre, a gondolkodó emberhez méltó akaratra, valamint a társadalmi és az egyéni érdekek kölcsönös figyelembevételére, miközben mindenki a képességeinek megfelelő munkát végez.

A társadalmat úgy kell megszervezni, hogy minden tagnak lehetősége legyen a ké-

pességeihez mérten dolgozni, és ezt a tevékenységet a munka társadalmi hasznosságával arányos elosztás szerint javadalmazzák.

A szocialista társadalom az adott lehetőségekhez mérten magas szinten biztosítja a képességek kibontakozását: ingyenes oktatással és egészségüggyel, a szociális körülmények tudatos fejlesztésével, valamint a közösség számára hasznos munkahelyek, intézmények és törvények létrehozásával.

A társadalom ezenfelül tudatosan, tudományos módszerekkel tervez és cselekszik azért, hogy tagjainak képzettsége és készségei a lehető legmagasabb szintre fejlődjenek. A szocializmusban minden munkaképes ember kötelessége, hogy a saját és a közösség érdekében dolgozzon – egyúttal ez a lehetőség mindenki számára nyitva is áll.

5. Vállalkozás a szocializmusban

A szocializmusban a vállalkozásoknak alapvetően a társadalom érdekét kell szolgálniuk. Az egyéni kezdeményezések sem irányulhatnak a közösség érdekei ellen. A vállalkozások működésének összhangban kell lennie a társadalmi célokat szolgáló tervgazdálkodással. Mivel a vállalkozások kollektív formában valósulnak meg, így nem alakul ki a bérrabszolgaság. Minden vállalat feloszthatója hasznát a munka szerinti elosztás elve alapján osztják szét.

A szocializmusban nem létezhet olyan magánvállalkozás, amely mások kárára, kizárólag a tulajdonos profitjáért működik, és a megtermelt értéktöbblet kisajátításával jár – ellenkező esetben ugyanis elkerülhetetlenül kialakulna a bérrabszolgaság. A népi demokráciában a magánszektor még jelen van, de működését a proletárdiktatúra tartja kordában.

6. A szocializmus értékei

A szocializmusban maradéktalanul érvényesül a szocialista demokrácia, az emberi jogok tisztelete, a munka szerinti elosztás, valamint a tudományos világnézeten alapuló tudatos cselekvés. Ezek az értékek a kapitalizmus keretei között megvalósíthatatlanok. A tőkés rendszerekben a proletariátus számára kizárólag olyan engedmények és vívmányok érhetők el, amelyek a tőkéseknek és magának a kapitalizmusnak is kedveznek.

Ez lehet egy-egy új felismerés, politikai előny vagy olyan intézkedés, amely a tőkének valójában semmibe sem kerül, hiszen idővel megtérülő, okos befektetésnek bizonyul. Ez a folyamat elvezet az úgynevezett kapitalista szocializmushoz. Ez az irányzat azonban lényegében elveti a tudományos világnézetet, így a társadalmi folyamatok alakításában végül mégiscsak a véletlen válik úrrá.

7. A kapitalista szocializmus

A kommunizmus alapvető sajátossága a szükséglet szerinti elosztás, amely bizonyos területeken – például az egészségügyi alapellátásban, az iskolatámogatásokban vagy a szociális juttatásokban – már a fejlett kapitalizmusban is kezd kibontakozni. Ezek az intézkedések azonban magának a kapitalizmusnak is kedvezőek.

A rendszernek ugyanis nagy profitot termelő, jó minőségű „beszélő szerszámokra”

(munkaerőre) van szüksége. Ez a folyamat így valójában nem a humanitásból fakad, hanem csupán egy jól átgondolt tőkebefektetés. A minőségi munkaerő biztosítása a tőkés számára pont olyan, mint a hatékony munkaeszközök beszerzése: az okos gazdának ez a ráfordítás a profittal bőségesen megtérül.

8. Kollektivizmussal a kizsákmányolás megszüntetésére

A szocializmusban a kizsákmányolás bűncselekménynek minősül, míg a kapitalizmusban ez törvényes jog. Ennek megakadályozása érdekében a szocialista rendszer kollektív tulajdonformában működteti a termelőeszközöket, a dolgozók jövedelmének alapjául pedig az elvégzett munka társadalmi értékét teszi meg.

9. A gondolkodó ember

A szocializmus felszámolja a kizsákmányolást, valamint az emberiség megosztottságát kizsákmányoló élősködőkre és bérrabszolgákra. A szocialista rendszerben a dolgozó már nem proletár, és a munkaereje sem áru többé, hiszen a termelőeszközöket a társadalom kollektív formában birtokolja és tervgazdálkodással üzemelteti. A dolgozók jövedelme a munkájuk társadalmi hasznosságához igazodik, a megtermelt értéktöbblet pedig az egész közösség javát szolgálja.

10. Politikai kisszótár

Szocializmus: A kapitalizmust szükségszerűen felváltó, a termelőeszközök társadalmi tulajdonán alapuló, kizsákmányolástól mentes társadalmi-gazdasági alakulat; a kommunizmus első, alsó szakasza.

Megvalósításának döntő feltétele a szocialista forradalom, vagyis a munkásosztály politikai hatalmának kivívása és a termelőeszközök társadalmi tulajdonba vétele. Mindezek végső célja a kapitalizmus, valamint a kizsákmányolás, az elnyomás és a társadalmi igazságtalanság minden formája elleni küzdelem, azok felszámolása.